

Jitka Veroňková

Souhrnná a tematická cvičení

k nácvičku výslovnosti
a mluvené češtiny
pro cizince

ProCzeFor

PRONUNCIATION OF CZECH
FOR FOREIGNERS

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Jitka Veroňková

Souhrnná a tematická cvičení

**k nácviiku výslovnosti
a mluvené češtiny
pro cizince**

**Filozofická fakulta
Univerzity Karlovy**

Tato publikace je spolufinancována se státní podporou
Technologické agentury ČR v rámci Programu ÉTA.

Recenzovaly:

Mgr. Michaela Kopečková, Ph.D.

Mgr. Pavlína Kuldánová, Ph.D.

© Jitka Veroňková, 2022

© Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2022

Všechna práva vyhrazena

ISBN 978-80-7671-077-1 (print)

ISBN 978-80-7671-078-8 (online: pdf)

Obsah

Úvod	8
1 Zvuková stránka češtiny	10
1.1 Hlásky – schémata a srovnání	10
1.2 Souhlásky – minimální páry VCV (cvičení s úkolem)	18
1.3 Hlásky – přehledy s příklady, asimilace znělosti	20
1.4 Souvislá řeč	34
2 Vztah pravopisu a výslovnosti	37
3 Úvodní cvičení pro kapitolu 4 a 8; opakování kapitoly 1 a 2 (výběrově)	48
4 Vybrané fráze	52
4.1 Zdvořilostní fráze – pozdravy	52
4.2 Zdvořilostní fráze – poděkování	54
4.3 Zdvořilostní fráze – při setkání	55
4.4 Zdvořilostní fráze – seznámení	60
4.5 Zdvořilostní fráze – rozloučení	61
4.6 Představování sebe a jiné osoby. Otázky	63
4.7 Neslabičné předložky <i>v</i> a <i>z</i> (státy). Otázky zjišťovací	68
5 Úvodní cvičení pro kapitolu 8 a 9	70
6 Souhrn I	72
6.1 Samohlásky (kvalita, kvantita)	72
6.2 Vztah pravopisu a výslovnosti	78
6.3 Souhlásky (ztráta znělosti, asimilace znělosti)	82
6.4 Souvislá řeč	85
7 Úvodní cvičení pro kapitolu 9, 15, 16	89
8 Dny v týdnu, měsíce, roční období	92
8.1 Cvičení s úkolem	92
8.2 Poslechová a artikulační cvičení – přehledy	95
9 Číslovky, datum, hodiny	100
9.1 Číslovky – cvičení s úkolem, přehledy	100
9.2 Číslovky, datum – nácvik vybraných jevů	105
9.3 Hodiny – cvičení s úkolem, přehledy	111

10	Adjektiva a adverbia (barvy a jiné)	117
	10.1 Cvičení s úkolem. Artikulační cvičení	117
	10.2 Poslechová a artikulační cvičení – přehledy	119
11	Úvodní cvičení pro kapitoly 14, 15, 16.	123
12	Souhrn II	126
	12.1 Cvičení s úkolem.	126
	12.2 Vybrané jevy – hlásková rovina.	127
	12.3 Vybrané jevy – hláskové skupiny, souvislá řeč	132
13	Úvodní cvičení pro kapitolu 15.	136
14	Souhrn III.	139
	14.1 Vybrané jevy – zejména samohlásky, cizí slova	139
	14.2 Vybrané jevy – zejména znělost souhlásek, ztráta znělosti a asimilace, zadopatrové [ŋ] . . .	140
	14.3 Vybrané jevy – zejména spojení s jednoslabičnými předložkami (znělost hláskových skupin)	142
	14.4 Vybrané jevy – zejména souhlásky T, D, N a Ť, Ď, Ň; pravopis a výslovnost	145
	14.5 Vybrané jevy – zejména souhlásky R, L, Ř, otázka zjišťovací.	147
	14.6 Vybrané jevy – zejména délka samohlásek, předložka v, souhlásky S, Š, Z, Ž, C, Č, souhlásky H, CH	150
	14.7 Text <i>Kapybara</i> – souhlásky H, CH, Ť, Ď, Ň, slovní přízvuk, souvislý text	152
	14.8 Text <i>Kondor</i> – slabičné a neslabičké předložky, souvislý text.	154
	14.9 Vybrané jevy – zejména střídání hlásek ve slově, obtížnější hláskové skupiny.	155
15	Vybrané větné konstrukce – hlavní města.	157
16	Příslolí.	161
	16.1 Cvičení s úkolem.	161
	16.2 Poslechová a artikulační cvičení	163
17	Souvislé texty	166
18	PŘÍLOHA	168
	18.1 Poslechová a artikulační cvičení	168
	18.2 Diakritika	173
	18.3 Doplnování hlásek/písmen	175
	18.4 Zápis běžným pravopisem, doplňování textu.	176
	18.5 Transkripční cvičení – vztah pravopisu a výslovnosti	177
	18.6 Spojení s předložkou (morfologické dublety)	181

Úvod

Tato publikace je vedle cvičebnice *Výslovnost spisovné češtiny. Cvičení pro cizince* (Zdena Palková a Jitka Veronková) druhým tištěným výstupem projektu *ProCzeFor* (Pronunciation of Czech for Foreigners) – výslovnost češtiny pro cizince. Publikace *Výslovnost spisovné češtiny* obsahuje rozsáhlý řečový materiál rozdělený do lekcí na základě zvukových jevů. Jedná se převážně o poslechová cvičení s nácvikem artikulace a dále o poslechová cvičení s výběrem zvukové jednotky. Materiál směřuje mimo jiné k precizaci artikulace.

Předkládaná cvičebnice *Souhrnná a tematická cvičení* obsahuje kromě poslechových cvičení s nácvikem artikulace větší objem různorodých typů cvičení pro nácvik percepce (poslechová cvičení „s úkolem“ – například identifikace a diferenciaci zvukových jednotek a jejich porovnávání, doplňování hlásek či delších úseků podle zvuku, doplňování diakritiky, slovosled). Nácvik artikulace je veden snahou docílit srozumitelného a plynulého řečového projevu jako celku. Část řečového materiálu vychází z vybraných tematických oblastí. Pozornost je dále věnována vztahu grafické a zvukové stránky češtiny. Všechna cvičení jsou ozvučena.

Cvičebnici lze využít jako doplňkový a podpůrný zdroj v jazykových kurzech například při osvojování si nové slovní zásoby vybraných tematických oblastí, ale také v učebních blocích, které se věnují cíleně výslovnosti. S materiálem může pracovat učitel, a to ve skupině i s jednotlivci, ale také student v rámci samostudia. Skladba materiálu počítá jak s uživateli na úrovni začátečnicků, tak s pokročilejšími studenty (u nichž bývají nezdůvodněně zafixovány chybné artikulace a návyky). Zaměřuje se na zvukové jevy, které působí obecně nerodilým mluvčím potíže (např. kvantita vokálů, výslovnost palatálních souhlásek *t', d', ň*, slovní přízvuk a členění do mluvnických taktů, melodické ztvárnění výpovědi), snaží se však zohlednit i některé specifické obtíže. Jak už bylo uvedeno výše, cílem je srozumitelný a plynulý projev celkově, kromě jednotek na úrovni slova proto cvičení obsahují ve větší míře i slovní spojení a věty. Předpokládáme, že pro prohloubení přesnosti artikulace či rozšíření repertoáru cvičení pro nácvik vybraných jevů využije student/učitel i jiný materiál.

Struktura cvičebnice

Základní skladbu cvičebnice tvoří několik volně provázaných bloků rozřazených do kapitol a podkapitol. Učebnicí je možné procházet systematicky od začátku s případným vynecháním jednotlivých cvičení či si vybírat cvičení podle individuálních potřeb z různých kapitol.

Cvičebnice obsahuje oddíly s krátkými výklady o *základních zvukových vlastnostech češtiny včetně vztahu ortografie a výslovnosti*, které jsou doprovázeny ozvučenými příklady ve cvičeních.

Samostatnou kapitolu tvoří poslechová a artikulace cvičení sestavená zejména ze *zdvořilostních frází a obrátů* používaných při představování osoby. Podrobné instrukce ke cvičením z tohoto oddílu jsou jakýmsi průvodcem, které mají pomoci uživateli (ať už je to lektor či student) uvědomit si, co často působí cizincům potíže a na co je vhodné se při výslovnosti daných frází soustředit.

Jedna z kapitol pracuje s větnými konstrukcemi, které studenti používají při představování sebe nebo jiné osoby. Do těchto konstrukcí byly zabudovány názvy všech *hlavních měst Evropy v předložkových spojeních*.

Do cvičebnice byly zařazeny kapitoly obsahující ozvučenou slovní zásobu z vybraných *tematických oblastí*, jako jsou dny v týdnu, názvy měsíců, číslovky, určování času (hodiny) apod., a to nejen jako lexikální jednotky, ale také ve spojeních, například s předložkami. Cílem je, aby si student hned od počátku studia češtiny osvojil správnou výslovnost této běžné slovní zásoby a následně ji dokázal zapojit do delších promluv.

Tři *souhrnné kapitoly* obsahují sled cvičení, jejichž prostřednictvím jsou průřezově procvičovány základní zvukové vlastnosti češtiny. Cvičení v těchto kapitolách je možné využít pro opakování, ale i jako úvodní screening, na jehož základě si potom uživatel může zvolit další postup.

Pro nácvik plynulé výslovnosti výpovědi jsou využita také česká *přísloví* a na závěr cvičebnice jsou zařazeny dva delší *souvislé texty*.

Základním kapitolám obvykle předchází *vstupní kapitola* obsahující zejména percepční cvičení „s úkolem“. Zvukové jednotky z tematických oblastí byly vícekrát využity opakovaně pro vytvoření různých typů cvičení, např. pro doplňování diakritiky, doplňování hlásek apod. Tyto variace bývají obvykle zařazeny právě do vstupních kapitol či do přílohy. Doporučujeme zpracovávat cvičení z těžších tematických oblastí z různých kapitol s časovým odstupem.

Podrobnější informace k obsahu a účelu jednotlivých kapitol jsou uvedeny vždy na začátku každé kapitoly, případně podkapitoly.

Ke zvukové stopě

Nahrávky namluvil herec a dabér Jiří Miroslav Valůšek. Zvuková stopa je dosažitelná pomocí QR kódu uvedeného u jednotlivých cvičení.

Načtením kódu se cvičení otevře v internetové aplikaci *ProCzeFor*, uživatel tak má kromě vlastní zvukové stopy k dispozici i další funkce, např. si může navolit délku pauz, počet přehrání zvukové jednotky či zobrazit transkripci textu. Jednotky ve cvičení si může také zamíchat, což umožňuje větší variabilitu nácviku a omezení stereotypu.

V aplikaci je možné s každým cvičením pracovat ve dvou režimech. Pro poslechová a artikulační cvičení se ve výchozím nastavení zobrazuje ortografický text nahrávky a mezi jednotkami jsou krátké pauzy pro poslech cvičení. Při změně na režim určený primárně pro opakování je ortografický text nejdříve skryt a pauzy mají délku vhodnou pro zopakování přehrávané jednotky.

U cvičení s výběrem jednotky se v testovém režimu přehrává náhodně vybraná jednotka z dané dvojice, trojice, čtveřice. V režimu nácviku má uživatel k dispozici všechny jednotky příslušné dvojice–čtveřice, tak aby je mohl vzájemně porovnat. Testový režim a režim nácviku je k dispozici u všech cvičení „s úkolem“, tj. například u doplňování, odpovídání na otázky, slovosledu apod. V obou režimech jsou vyhodnocovány správné a chybné odpovědi.

Manuál pro práci v aplikaci a další informace najdete na webu www.proczefor.cz.

Pro dotazy, připomínky či náměty využijte e-mail proczefor@ff.cuni.cz.

Funkčnost zvukové stopy je garantována minimálně po dobu pěti let od vydání publikace, tj. do 30. 6. 2027.

Přehled transkripčních symbolů

U vybraných cvičení je k dispozici zápis výslovnosti. Ta je zapsána pomocí běžných grafémů českého pravopisu, např. [e], [š], [h]. Tam, kde je to třeba, jsou použity symboly vycházející z mezinárodní fonetické transkripce IPA. Jejich přehled přináší následující tabulka.

<i>Symbol</i>	<i>Popis</i>	<i>Příklad</i>
ː [aː]	dlouhý vokál	máme [maːme], dům [duːm]
[i], [iː]	krátký a dlouhý i-ový vokál	myslím [misliːm]
[ou̯], [au̯], [eu̯]	dvojhlasý (diftongy)	louka [lou̯ka], auto [au̯to], euro [eu̯ro]
[ɨ]	neslabičný vokál	
[ʔ]	ráz	ona [ʔona], naučit [naʔučit]
[č̣]	neznělá palatální okluzíva	řuhýk [řuḥiːk], tělo [ṭelo]
[ḍ̌]	znělá palatální okluzíva ústní	ďas [ḍ̌as], dívat se [ḍiːvat se]
[m̠]	retozubné (labiodentální) m	tramvaj [tram̠vaj]
[ŋ]	zadopatrové (velární) n	maminka [mamiŋka], Kongo [kɔŋgo]
[x]	souhláska ch	trochu [troxu]
[ɣ]	znělý protějšek ch	těchže [ṭeɣže]
[ḍẓ]	znělý protějšek c	leckdo [leḍẓgdo]
[ḍẓ̌]	znělý protějšek č	léčba [leːḍẓ̌ba]
[ṛ̌]	neznělé ř	tři [ṭři], keř [keṛ̌]
[l̠], [r̠], [m̠], [ŋ̠]	slabikotvorná souhláska	krk [kr̠k], plno [p̠lno], sedm [sed̠m]

1.3 Hlásky – přehledy s příklady, asimilace znělosti

Podkapitola 1.3 se znovu věnuje českým hláskám a přináší jejich přehled s příklady výskytů v různých pozicích. U samohlásek příklady demonstrují rozdíly mezi jednotlivými fonémy (z hlediska délky i kvality), viz *cvičení 1*. Uspořádání cvičení se souhláskami bere v úvahu chování souhlásek v souhláskových skupinách a zaměřuje se na demonstraci asimilace znělosti a ztrátu znělosti.

Jak už víme z *podkapitoly 1.1*, souhlásky dělíme na **šumové** a **sonorní**. U šumových souhlásek rozlišujeme souhlásky **neznělé** a **znělé**, ty spolu utvářejí **znělostní páry**. Souhlásky daného páru se liší jedinou vlastností, kterou je právě znělost (výjimkou je pár [x]–[h]; tyto souhlásky se navíc liší místem tvoření). **Opozice znělosti** je vztah, který je základem českého konsonantického systému.

Souhlásky šumové – znělostní páry

Neznělé	[p]	[t]	[ť]	[k]	[f]	[s]	[š]	[x]	[c]	[č]	[ř]
Znělé	[b]	[d]	[ď]	[g]	[v]	[z]	[ž]	[h]	[d͡z]	[d͡ʒ]	[r̥]

Souhlásky sonorní

[m]	[n]	[ň]	[ŋ]	[l]	[r]	[j]	([ŋ])
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-------

Sonorní souhlásky jsou vždy znělé, jejich vlastnosti zůstávají stabilní, nemění se (viz *cvičení 4*). V určitých pozicích se jako sonora chová i souhlásky [v] – viz níže.

Souhlásky párové mohou určitých hláskových kombinacích měnit svou znělost – v procesu **asimilace znělosti** či **ztráty znělosti** se mohou členy znělostního páru vzájemně zastupovat. Následující přehled ukazuje, ve kterých pozicích se mohou párové souhlásky nacházet a jak se chovají.

Typy pozic párových souhlásek

1. na začátku slova před vokálem a uvnitř slova mezi vokály

Souhlásky se nemění. Zůstávají zachovány všechny její vlastnosti, včetně rysu neznělá/znělá. Např.: *sobota* [sobota], *dávají* [da:vaji:]. Viz *cvičení 2*, *slopec A, B* a *cvičení 3*.

2. na konci slova před pauzou

a) Pokud slovo **končí na souhlásku párovou neznělou**, její výslovnost se nemění. Např. *pět* [pjet], *dnes* [dnes]. Viz *cvičení 2*, *slopec C*.

b) Pokud slovo **končí na souhlásku párovou znělou**, dojde ke **ztrátě znělosti**: znělá párová souhlásky se změní ve svůj neznělý párový protějšek, např. *dub* [dup], *běž* [bješ]. Viz *cvičení 2*, *slopec D*.

Neznělé	[p]	[t]	[ť]	[k]	[f]	[s]	[š]	[x]	[c]	[č]	[ř]
Znělé	[b]	[d]	[ď]	[g]	[v]	[z]	[ž]	[h]	[d͡z]	[d͡ʒ]	[r̥]

Cvičení 4. Počet slabik (osobní jména) I

Poslechové cvičení. Výběr z možností

Poslouchejte a odpovězte na otázku.

Vaším úkolem je určit, kolik slabik má slovo na nahrávce.

Příklad testové otázky. Cvičení vyplňujte přímo v aplikaci nebo na volný list.

Kolik slabik obsahuje toto slovo?   a)   1   b)   2   c)   3   d)   4

Cvičení 5. Počet slabik (osobní jména) II

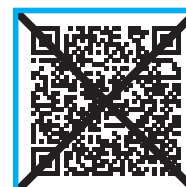
Poslechové cvičení. Výběr z možností

Poslouchejte a odpovězte na otázku.

Vaším úkolem je určit, kolik slabik má slovo na nahrávce.

Příklad testové otázky. Cvičení vyplňujte přímo v aplikaci nebo na volný list.

Kolik slabik obsahuje toto slovo?   a)   1   b)   2   c)   3   d)   4

Cvičení 6. Výskyt dlouhých samohlásek ve slově I (osobní jména)

Poslechové cvičení. Výběr ano/ne

Poslouchejte a vyberte možnost ano/ne.

Vaším úkolem je určit, jestli jednotka na nahrávce obsahuje dlouhou samohlásku.

Příklad testové otázky. Cvičení vyplňujte přímo v aplikaci nebo na volný list.

Obsahuje slovo dlouhou samohlásku?   ano / ne

Cvičení 3. Diakritika (fráze)

Poslechové cvičení. Doplnění diakritiky

Poslouchejte a doplňte chybějící háčky, čárky a kroužky.

1. Mnohokrat dekuju.
2. Dobre rano.
3. Vyborne.
4. Jak se mas?
5. Neni zac.
6. Mejte se krasne!

Cvičení 4. Samohlásky (fráze)

Poslechové cvičení. Doplnění znaků

Poslouchejte a doplňte chybějící znaky.

Text je napsán běžným pravopisem. Doplňte do něj samohlásky a dodržujte pravopisné zásady, např. psaní velkých písmen apod.

1. K d _ ž _ j _ š ?
2. C _ s t _ d _ j _ t _ ?
3. D _ c _ l _ d _ b ř _ .
4. _ j d _ t _ .
5. D _ b r _ _ n _ c !
6. R _ d _ v _ s v _ d _ m .

TIP:

1. Souhláska [t] nebo [d] je oporou pro správnou výslovnost souhlásky [r]. Trénujte **výslovnost [r]** ve slově *zítra* a dalších slovech, která obsahují skupinu [tr] nebo [dr], například *tričko, potrava, drak, druhý*.
2. Procvičujte poslech a výslovnost názvů pro **části dne a určování času**, např. *dopoledne, ráno, včera, dnes, zítra...* (viz kapitola 8).
3. Procvičujte poslech a výslovnost názvů pro **dny v týdnu** – samostatně i ve spojení s předložkou (viz kapitola 8).

Cvičení 1. Rozloučení*Poslechové a artikulační cvičení***Poslouchejte a opakujte.**

Podrobnější informace a doporučení najdete na začátku podkapitoly a v předchozích podkapitolách.

	A	B
	Neutrální (VY)	Neformální (TY)
1.	'Mějte se 'dobře! mňejte se dobře	'Měj se 'dobře! mňej se dobře
2.	'Mějte se 'hezky! mňejte se heski	'Měj se 'hezky! mňej se heski
3.	'Mějte se 'pěkně! mňejte se pjekně	'Měj se 'pěkně! mňej se pjekně
4.	'Mějte se 'krásně! mňejte se kra:sně	'Měj se 'krásně! mňej se kra:sně
5. Další fráze (VY, TY)	'Hezký 'den. heski: den	
6.	'Pěkný 'den. pjekni: den	
7.	'Krásný 'den. kra:sni: den	

Cvičení 10. Dvojhlásky AU, EU

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Procvičujte výslovnost dvojhlásek [au] a [eu]; na začátku slova s diftongem vyslovujeme ráz.

Výslovnost dvojhlásky [eu] porovnejte s dvojhláskou [ou] a se sekvencí [ev].

Poznámka: ve slově *Austrálie* vyslovujeme hiátové [j] a ve slově *Australanka* velární [ŋ].

1. automat, autobus, autem, Austrálie, australský, Australanka
?automat, ?autobus, ?autem, ?austra:lije, ?australski:, ?australan?ka
2. leukoplast, louka, euro, Evropa
leukoplast, louka, ?euro, ?evropa

Cvičení 11. Víceslabičná slova

(krátké samohlásky; slova a slovní spojení)

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Procvičujte výslovnost delších slov, která obsahují jen krátké samohlásky.

Samohlásky neredukujte. Dodržujte slovní přízvuk na první slabice a slabiku neprotahujte.

Procvičujte nejdříve jednotlivá slova a poté krátká spojení. Pro větší srozumitelnost vyslovujte na začátku slova s vokálem ráz, a to i uvnitř spojení.

1. pozorovat, telefonovat, televize, zelenina, učitelka, odpoledne, dopoledne, naposledy, limituje, preferovali, republika, komentoval, vystavujeme, kapitola
2. pojedeme domů, sejdeme se odpoledne, dopoledne tu nebudou, limituje nás to, preferovali něco jiného, kometoval oba zápasy, vystavujeme na zámku, ovoce a zelenina

Cvičení 12. Víceslabičná slova

(1 dlouhá samohláska; slova, věty)

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Procvičujte výslovnost delších slov, která obsahují jednu dlouhou samohlásku.

Samohlásky neredukujte. Dodržujte slovní přízvuk na první slabice a slabiku neprotahujte.

Procvičujte nejdříve jednotlivá slova a poté tato slova v krátkých větách.

1. rozumíte, rozumíme, kolegové, spolužáci, uděláme, nebezpečné, nečekaný, limonáda, dovolená, doporučíme; těšíme se, učíme se
2. Doporučíme vám kurz. Dám si domácí limonádu. Jeli na dovolenou.
To jsou moji kolegové. Těším se na spolužáky. To je nečekaná zpráva. Uděláme úkoly.

Cvičení 5. Nepřízvučná slova (pozice ve větě)

Poslechové cvičení. Slovosled

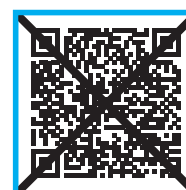

Poslouchejte a seřaďte slova.

1. nebezpečné moc je to
2. i se učíme večer
3. zajímá o to se
4. to dostali jsme od vás
5. tebe nuda bez je tady

Cvičení 6. Nepřízvučná slova (jmenovat se; pozice ve větě)

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Některá slova v souvislé výpovědi jsou nepřízvučná a spojují se do mluvnického taktu se slovem předcházejícím (příklonky) nebo následujícím (předklonky). Zvratné zájmeno *se*, které se vyskytuje v příkladových větách tohoto cvičení, patří mezi typické příklonky a spojuje se se slovem předcházejícím. Důležitá je také jeho pozice ve větě. Vyskytuje se na tzv. druhé pozici. Ale pozor! Pozice nemusí nutně odpovídat ortografickému slovu. Jednu pozici může zaujímat rozvitý větný člen (např. v poslední větě *náš učitel*).

1. Jak se jmenujete? Jmenuju se Michal.
2. Já se jmenuji Pavel. Náš učitel se jmenuje Luděk.

Cvičení 7. Slovní přízvuk (předložka se zájmenem; slovní spojení)

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Původní jednoslabičná předložka přebírá od následujícího jména slovní přízvuk. Toto jméno už přízvuk nemá. Záměrně je uvedeno „jméno“, protože se nemusí jednat jen o spojení s podstatným jménem, ale může jít také o přídavné jméno nebo zájmeno. V tomto cvičení procvičujte spojení se zájmenem.

A	B	C
1. u nás	u vás	u mě
2. za tebou	za sebou	za námi
3. bez nás	bez vás	bez tebe
4. od vás	od nás	od tebe

Cvičení 3. Skupiny *tý, tí* (číslovky) – rozpoznání

Poslechové cvičení. Výběr zvukové jednotky

Poslouchejte a vyberte možnost.

Jednotky tvoří minimální páry, které se v pravopisu liší zakončením *tý, tí*.

Ve výslovnosti se jedná o rozdíl mezi alveolární souhláskou [t] a palatální souhláskou [ť].

A	B
1. pátý	pátí
2. desátý	desátí
3. čtvrtý	čtvrtí
4. šestý	šestí
5. devátý	devátí

Cvičení 4. Číslovky základní (0–20, 10–100) – přehled

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Nacvičujte plynulou a srozumitelnou výslovnost číslovek.

Dodržujte:

- slovní přízvuk na první slabice. Žádná přízvučná slabika není u číslovek dlouhá.
- délku samohlásek v zakončení *-náct* a *-sát*.
- počet slabik a slabiky neredukujte: porovnejte například rozdíl mezi dvojicemi *jedna – jedenáct*, *dvě – devět*, kontrolujte zachování čtyř slabik ve slovech *devatenáct* a *devadesát*.
- výslovnost souhlásky [c], např. [dvacet], nikoli [dvaset].
- výslovnost skupin psaných *pě, vě* jako [pje], [vje] (*pět, devět*).
- znělé a neznělé souhlásky; v příkladech cvičení se znělost oproti pravopisu nemění: například v číslovkách *padesát, šedesát* vyslovujeme uvnitř slova znělé [d] a neznělé [s] (*-desá-*).

Snažte se o srozumitelnou výslovnost i obtížnějších souhláskových skupin.

V základním přehledu je u číslovek 7, 17, 70, 8 atd. (řádek 8 a 9) výslovnost s vkladným [u] [sedum] atd. V řádcích 14 a 15 jsou varianty se slabikotvornou souhláskou *m* [m̩].

Cvičení 14. Melodie (oznamovací věta a otázka zjišťovací; hodiny)

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Procvičujte rozdíl mezi melodií oznamovací věty a zjišťovací otázky.

Jednotkami jsou krátké věty užívané při určování času (hodin). Ve spojení *v půl* a *v celou* došlo k asimilaci znělosti, předložku tak vyslovujeme nezněle [f pu:l], [f celou].

Stejně jednotky byly použity v předchozím cvičení 13 (rozpoznání).

A

Oznamovací věta ↘

1. Je půl.
2. V půl.
3. V celou.
4. Ve čtvrt.
5. Ve tři čtvrtě.

B

Otázka zjišťovací ↗

- Je půl?
- V půl?
- V celou?
- Ve čtvrt?
- Ve tři čtvrtě?

9.3 Hodiny – cvičení s úkolem, přehledy

Cvičení 1. Hodiny (*Je jedna hodina. Je jedna.*) – přehled

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Procvičujte výslovnost číslovek v odpovědích na otázku **Kolik je hodin?** (celá hodina). Dodržujte klesavou melodii, a to jak v delší, tak v kratší variantě odpovědi.

Nacvičte si správnou výslovnost tvarů *hodin/hodiny* (znělé [h], palatála [ď], alveolára [n]).

Na konci cvičení (*řádky 14–18*) jsou uvedeny varianty výslovnosti: u číslovek *sedm* a *osm* s vkladným vokálem [u] a s oslabením souhlásky [j] ve slovesném tvaru *jsou*.

A

1. **Kolik je hodin?**

2. Je jedna hodina.
3. Jsou dvě hodiny.
4. Jsou tři hodiny.
5. Jsou čtyři hodiny.
6. Je pět hodin.
7. Je šest hodin.
8. Je sedm hodin.
9. Je osm hodin.
10. Je devět hodin.

B

—

- Je jedna.
- Jsou dvě.
- Jsou tři.
- Jsou čtyři.
- Je pět.
- Je šest.
- Je sedm.
- Je osm.
- Je devět.

A

11. Je deset hodin.
12. Je jedenáct hodin.
13. Je dvanáct hodin.
14. Je sedm hodin.
15. Je osm hodin.
16. Jsou dvě.
17. Jsou tři.
18. Jsou čtyři.

B

- Je deset.
- Je jedenáct.
- Je dvanáct.
- Je sedm.
- Je osm.
-
-
-

Cvičení 3. Souhlásky R a L ve skupině KR a KL (slova a věty)

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Procvičujte výslovnost souhlásek [r] a [l] v souhláskových skupinách [kr], [kl], nejdříve ve slovech a poté také ve větách.

Procvičujte také kvalitu samohlásek.

1. krajta, krysa, krůta, kráva, krocan, králík, kreveta
2. Kreveta klevetí. Klokan kráčí. Kladivoun krade.
3. Klisna vidí krysu. Krakatice klade odpor.

Cvičení 4. Souhlásky R a L ve srovnání

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Procvičujte výslovnost souhlásek [r] a [l] v různých kombinacích v minimálních párech. Jednotky byly použity ve *cvičení 1* (rozpoznání).

A	B	A	B	A	B
[r]	[l]	[r]	[l]	[r]	[l]
1. kapry	kapli	5. kanáry	kanály	9. kur	kul
2. kapre	kaple	6. kanáru	kanálu	10. kanár	kanál
3. kura	kula	7. kanárky	kanálky	11. kopr	kopl
4. kury	kuli	8. kanárkem	kanálkem	12. kapr	kápl

Cvičení 5. Souhlásky R–Ř (mezi vokály), R (na konci slova)

Poslechové a artikulační cvičení

Poslouchejte a opakujte.

Procvičujte souhlásky [r] a [ř] v intervokalické pozici (*slopec B a C*).

Souhlásce [ř] někdy chybí při výslovnosti nerodilých mluvčích kmitání. Minimální páry se souhláskami [r] a [ř] mohou při variantě se souhláskou [r] pomoci rozcvíčit a rozkmitat jazyk a přenést kmitání i do varianty se souhláskou [ř]. Procvičujte souhlásku [r] i ve finální pozici (*slopec A*), která může být pro nerodilé mluvčí obtížnější než jiné pozice.

A	B	C
1. komár	komáry	komáři
2. kondor	kondory	kondoři
3. kanár	kanáry	kanáři
4. kasuár	kasuáry	kasuáři
5. kuguár	kuguáry	kuguáři
6. kňour	kňoury	kňouři